Van kennis naar implementatie in de onderwijspraktijk

Dit gespreksinstrument is tot stand gekomen in het kader van de verduurzaming van de methodiek van de Vliegende Brigade. Meer informatie hierover is te vinden op www.onderwijskennis.nl/vliegende-brigade.

Waarom dit gespreksinstrument?

Bij onderwijsverbeteringen is het belangrijk dat je als team evidence-informed werkt. Een onderdeel hiervan is de praktijk verbeteren aan de hand van kennis uit wetenschappelijk onderzoek. Als je geschikte bronnen gevonden hebt, is het vaak een hele uitdaging om de kennis uit die bronnen te vertalen naar jouw eigen onderwijspraktijk. Dit gespreksinstrument helpt daarbij. Het bevat verschillende werkbladen die je samen met jouw team in een werksessie van ongeveer 1 uur kan inzetten. Aan het einde van die werksessie heb je samen met je team die punten uit de bronnen gehaald die voor jullie onderwijsverbetering het belangrijkst zijn, én heb je, afhankelijk van jullie verbetervraagstuk, ofwel in beeld gebracht hoe jullie onderwijsinstelling ervoor staat met betrekking tot de vraag, ofwel mogelijke interventies geformuleerd om tot onderwijsverbetering te komen. De werksessie sluit af met het formuleren van concrete acties die jullie deze week nog kunnen uitvoeren om een start te maken met jullie onderwijsverbetering.

Wanneer gebruik je dit gespreksinstrument?

Dit gespreksinstrument is te gebruiken wanneer je een duidelijke verbetervraag hebt, én hierbij al geschikte (wetenschappelijke) bronnen hebt gevonden. Doorloop de onderstaande checklist om te zien of dit instrument op dit moment geschikt is voor jouw onderwijsverbetering.

- ☐ **Heb je met je team samengezeten en een concrete verbetervraag geformuleerd?** Zo nee, volg de handleiding 'van verbeterthema naar concrete vraagstelling'.
- ☐ **Vind geschikte wetenschappelijke bronnen**. Volg de handleiding "Hoe vind ik geschikte literatuur?" om te zien hoe en waar je geschikte bronnen vindt.
- ☐ **Heb je geen geschikte bronnen kunnen vinden?** Soms spelen er bij onderwijsinstellingen verbetervragen waarover nog geen wetenschappelijk onderzoek gedaan is, of waarover geen sluitend bewijs beschikbaar is. Dat is vervelend, zeker als je in jouw onderwijspraktijk toch een beslissing moet maken of een aanpak moet kiezen. In dit geval raadpleeg je bijlage C van dit document, om te zien welke stappen je zelf kan ondernemen om je vraag te beantwoorden.
- ☐ **Heb je heel veel geschikte bronnen gevonden?** Als het er meer dan 3 zijn, zorg dan dat je 3 bronnen selecteert die het meest toepasselijk zijn. Je gaat deze bronnen met je collega's delen en hen vragen het voorafgaand aan de werksessie door te nemen. Zorg daarom dat de hoeveelheid te lezen tekst behapbaar is en zich zoveel mogelijk toespitst op het voor jullie belangrijke onderwerp.

Hoe gebruik je dit gespreksinstrument?

Dit gespreksinstrument is geschikt voor een werksessie van 1 uur, met een team van 2 tot 8 personen. Nodig collega's uit en vraag hen de bronnen vooraf door te nemen. In de werksessie vul je met het team de werkbladen op de volgende pagina's in. Houd de tijd goed in de gaten zodat je het uur optimaal benut en samen tot actiepunten komt.

Deel 1: Het verbetervraagstuk uitdiepen (10 minuten)
- Uitdaging en doelgroep definiëren, én — pagina 2
- Hoe kan je deze uitdaging aanpakken? — pagina 3

Deel 2: De bronnen verwerken (30 minuten)
- Thermometer, óf — pagina 4
- Implementatieplan — pagina 5

Deel 3: Vervolgstappen definiëren (20 minuten)
- Brainstrom over mogelijke acties, én — pagina 6
- Selecteer en definieer vervolgacties — pagina 7

Bij het uitwerken van de thermometer of het implementatieplan heb je ook meerdere printjes van bijlagen A of B nodig. Bijlage C is geen werkblad maar geeft stappen voor wanneer er geen bronnen beschikbaar zijn bij jouw vraagstuk.

Bijlage A: Thermometer — pagina 8
Bijlage B: Implementatieplan — pagina 9
Bijlage C: Stappen als er geen geschikte bronnen zijn — pagina 10

Deel 1. Het verbetervraagstuk uitdiepen

Uitdaging en doelgroep definiëren

Voor we plannen gaan maken voor onderwijsverbetering is het belangrijk om ervoor te zorgen dat alle aanwezigen hetzelfde begrip hebben van de uitdaging of vraag behorende bij de verbetering. 'Alle neuzen dezelfde kant op'. Beantwoord gezamenlijk de onderstaande vragen om de huidige situatie in kaart te brengen. Neem als startpunt de doelgroep waarop de verbetering gericht is. Vaak zijn dit leerlingen of studenten, maar het kan ook om docenten of ondersteuners gaan.

Definieer de doelgroep: Beschrijf de specifieke doelgroep waar de verbetervraag op gericht is. Bij welke doelgroep doet zich uitdaging voor? Gaat het bijvoorbeeld om alle leerlingen / studenten of om een specifieke jaarlaag, niveau, ondersteuningsbehoefte, etc.? Probeer specifiek te zijn over wat de kenmerken van deze doelgroep zijn.

Wat gaat er bij deze doelgroep goed? Denk na over de positieve punten binnen deze doelgroep. Benoem zaken die goed functioneren of bijdragen positief bijdragen aan de doelgroep.

Noteer hieronder de belangrijkste uitdagingen waarmee de doelgroep die hiernaast is geformuleerd te maken heeft. Benoem specifieke uitdagingen en geef voorbeelden.

Deel 1. Het verbetervraagstuk uitdiepen

Hoe kan je deze uitdaging aanpakken?

Nu de uitdaging of uitdagingen verder uitgediept zijn, gaan we samen kiezen wat een geschikte vorm is om de uitdaging aan te pakken. Dit gespreksinstrument bevat twee vormen: de thermometer (pagina 4 en bijlage A) en het implementatieplan (pagina 5 en bijlage B). De beslisboom op dit werkblad helpt je om een keuze te maken.

We weten welke uitdaging we willen aanpakken en we weten welk aspect van ons onderwijs we hiervoor moeten verbeteren (bijvoorbeeld: onze uitdaging is dat eerstejaars studenten weinig binding voelen met de opleiding, het aspect dat we gaan verbeteren is het expliciet in contact brengen van eerstejaars met ouderejaars studenten).

☐ Ja ☐ Nee

We hebben als team een duidelijk beeld over hoe onze onderwijsinstelling het nu doet met betrekking tot de uitdaging (bijvoorbeeld: we hebben een goed beeld van hoe eerstejaars nu in contact komen met ouderejaars student).

☐ Ja ☐ Nee

We weten al welke concrete verbetering we willen gaan implementeren (bijvoorbeeld: we willen een buddysysteem gaan implementeren).

☐ Ja ☐ Nee

Thermometer

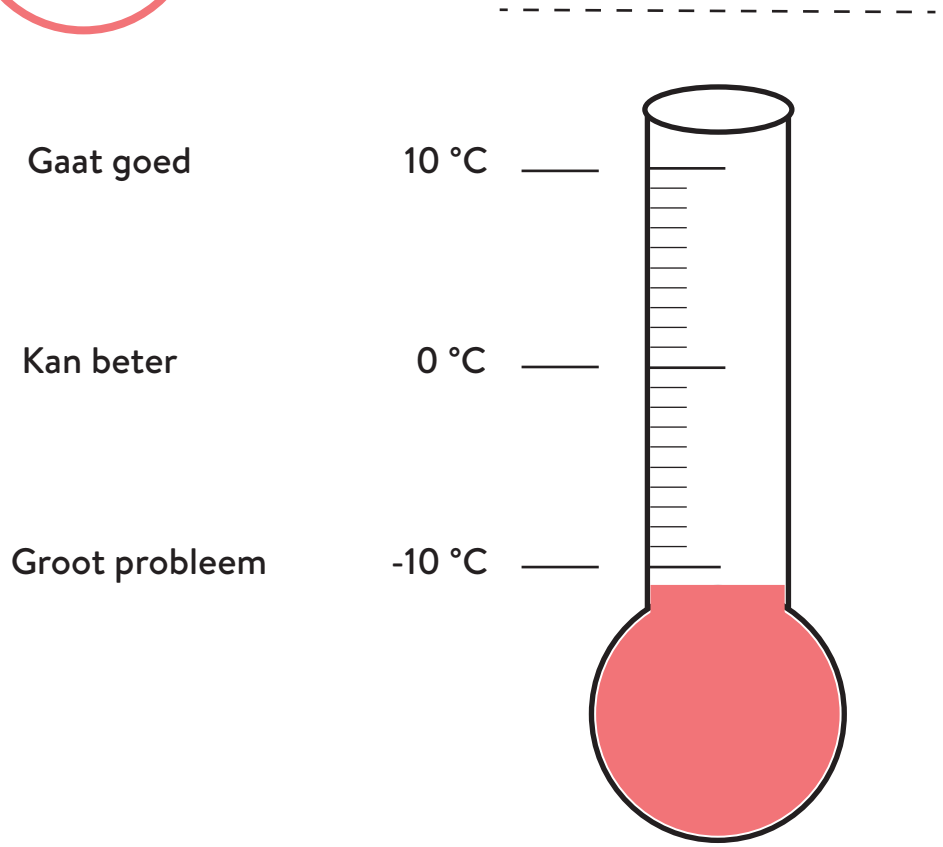
Volg de werkbladen 'thermometer' (pagina 4 en bijlage A) om inzichtelijk te maken waar jullie onderwijsinstelling staat met betrekking tot de uitdaging.

Implementatieplan

Volg de werkbladen 'implementatieplan' (pagina 5 en bijlage B) om inzichtelijk te maken welke intreventaties passen bij jullie onderwijsverbetering.

Deel 2. De bronnen verwerken

Thermometer

Jullie gaan een thermometer maken om inzicht te krijgen in waar jullie onderwijsinstelling op dit moment staat. Sla dit werkblad over als je op de vorige pagina hebt gekozen voor 'implememtatieplan'.

1. Pak de uitgeprinte wetenschappelijke bron(nen) erbij.
2. Markeer hierin de effectieve aspecten, kenmerken of strategiën die aan bod komen en kunnen bijdragen aan jullie uitdaging. (Bijvoorbeeld bij de vraag: Welke didactische strategieën dragen eraan bij dat BOL-studenten actief mee doen in de les? Kunnen de effectieve aspecten zijn: context maken, betekenis geven, ingroeien in een beroep, enz.).
3. Tel het aantal aspecten, kenmerken of strategiën dat aanbod komt en print bijlage A met de lege thermometers zoveel keer uit.
4. Formuleer de aspecten, kenmerken of strategiën in (steek)woorden.
5. Schrijf op de stippellijn boven iedere thermometer de benaming van één aspect, kenmerk of strategie op.
6. Vul samen de thermometers in op basis van je eigen bevindingen en ervaringen met betrekking tot het gekozen aspect, onderwerp of strategie. Beoordeel per thermometer hoe groot het probleem is of hoe positief de situatie is. Bepaal per thermometer de waarde tussen de -10 tot +10. Gebruik onderstaande richtlijnen. (Vraag je zelf bijvoorbeeld af: "In hoeverre stimuleren wij studenten om betekenis te geven aan de ervaring in de beroepspraktijk?").

-10, groot probleem: Geeft aan dat er een groot probleem is met dit aspect. Gebruik deze score als de huidige situatie significant negatief is, met ernstige problemen.
0, kan beter: Gebruik deze score als het aspect neutraal is; er zijn geen duidelijke negatieve of positieve effecten en er is ruimte voor verbetering.
+10, gaat goed: Geeft aan dat dit aspect goed gaat. Gebruik deze score als het aspect als positief wordt ervaren.

7. Kleur de thermometers in om visueel onderscheid te maken tussen -10, 0, +10 en alles daartussenin. Dit helpt bij het snel visualiseren van waar de grootste uitdagingen liggen, en onderscheid te maken tussen de verschillende effectieve aspecten, kenmerken of strategieën.
8. Herhaal dit bij alle aspecten, kenmerken of strategieën en werk alle thermometers af zodat je een compleet beeld hebt van de huidige situatie.

Deel 2. De bronnen verwerken

Implementatieplan

Jullie gaan een implementatieplan maken om inzichtelijk te maken welke interventies passen bij jullie onderwijsverbetering. Sla dit werkblad over als je op pagina 3 hebt gekozen voor 'thermometer'.

Aspect, interventie of strategie

1. Pak de uitgeprinte wetenschappelijke bron(nen) erbij.
2. Markeer hierin de effectieve aspecten, interventies of strategiën die kunnen bijdragen aan de oplossing van jullie uitdaging. (Bijvoorbeeld bij de vraag: Hoe kan een buddysysteem bijdragen aan de verbinding tussen student en de school? Kunnen de effectieve aspecten zijn: duur van de buddy begeleiding, frequentie van de contactmomenten, matching tussen buddy en student, enz.)
3. Tel het aantal effectieve aspecten, interventies of strategiën en print bijlage B met de lege stappenplannen zoveel keer uit als nodig is.
4. Formuleer de aspecten, interventies of strategiën in (steek)woorden.
5. Schrijf op de stippellijn boven ieder veld de benaming van één aspect, interventie of strategie op.
6. Brainstorm vervolgens per veld over wat jullie zouden kunnen doen om dit aspect te implementeren. Gebruik onderstaande hulpvragen, waarbij 'X' het betreffende aspect is. Niet alle hulpvragen zijn voor ieder aspect toepasbaar, selecteer zelf welke hulpvragen je wil gebruiken. Omcircel of markeer na het brainstormen de ideeën die ullie het meest haalbaar en zinvol lijken.

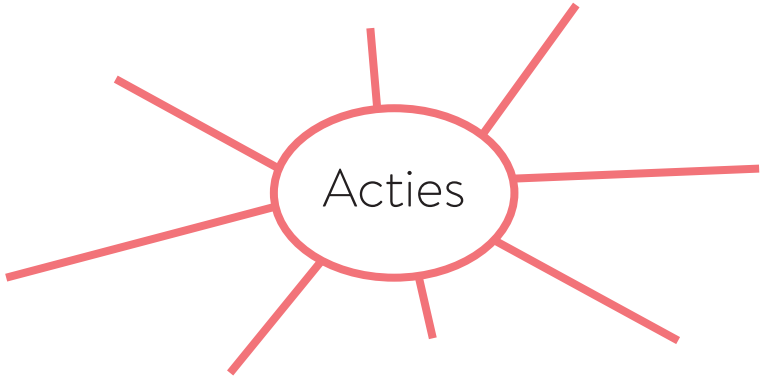
   In hoeverre is X haalbaar in onze onderwijsinstelling?
   Hoe en wanneer kunnen wij X implementeren?
   Hoe kunnen wij X integreren in ons onderwijs? Wat is daarvoor nodig?
   Wie is betrokken bij X, en hoe kunnen we hen betrekken?

7. Nadat je dit voor ieder aspect hebt gedaan, leg je alle vellen op tafel en prioriteer ze: welke aspecten wil je als eerst aanpakken, en welke komen later?

Deel 3. Actieplan definiëren

Brainstorm over mogelijke acties

Door de thermometer of het implementatieplan in te vullen hebben jullie inzicht gekregen in waar jullie onderwijsinstelling nu staat, dan wel welke interventies jullie zouden kunnen implementeren. Op dit blad gaan we bedenken hoe je hiermee verder kan gaan. Bedenk op basis van wat jullie tot dus ver besproken hebben zo veel mogelijk acties om deze inzichten in de praktijk te brengen. Schrijf je ideeën in de mindmap hieronder. Wie moet je betrekken? Wat zouden de eerste acties zijn om uit te voeren? Welke plannen of beslissingen moet je maken?

Deel 3. Actieplan definiëren

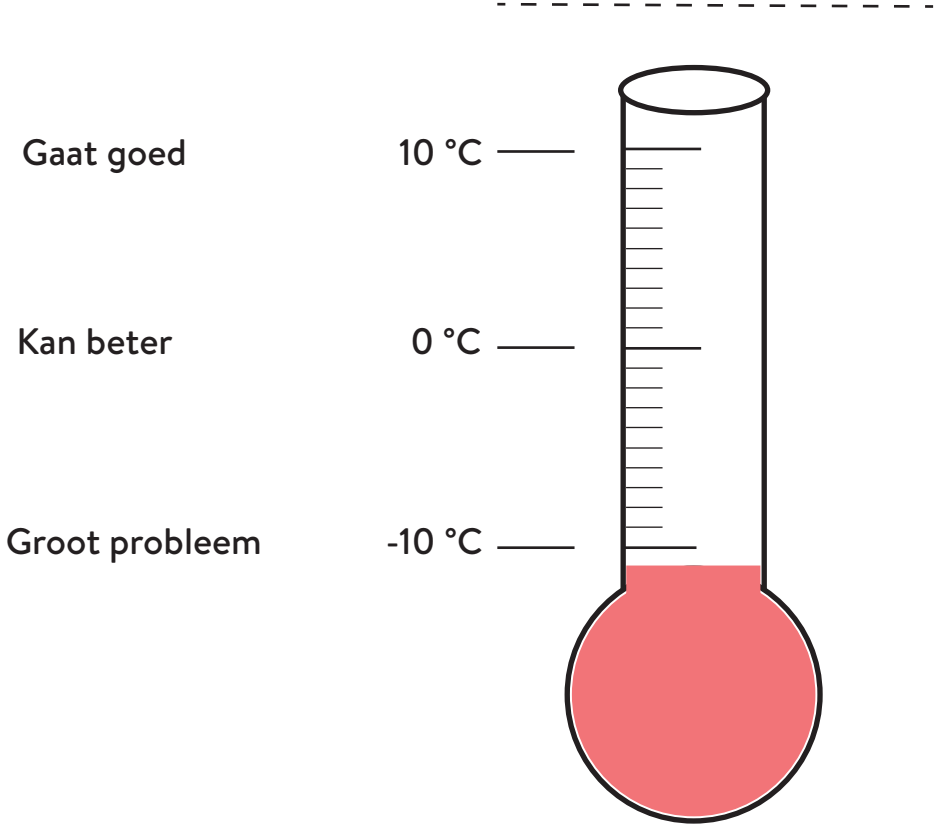
Selecteer en definieer vervolgacties

Selecteer de 3 belangrijkste acties uit de vorige stap. Wat heeft de hoogste prioriteit en moet als eerste gebeuren? Schrijf ze hieronder op. Vertaal ze vervolgens naar een uitvoerbare micro-actie die je vandaag nog in 5 minuten voor elkaar kunt krijgen (bijvoorbeeld: plan een meeting in met x in de komende maand met als doel y).

Gekozen acties	Micro-acties

Bijlage A. Thermometer

In hoeverre is het aspect, kenmerk of probleem momenteel aanwezig?

Notities. Noteer de motivatie en redeneringen die het team had bij het invullen van deze thermometer.

Bijlage B. Implementatieplan

Aspect, interventie of strategie

Wat kunnen of willen jullie doen om dit aspect te implementeren?

- In hoeverre is X haalbaar in onze onderwijsinstelling?
- Hoe en wanneer kunnen wij X implementeren?
- Hoe kunnen wij X integreren in ons onderwijs? Wat is daarvoor nodig?
- Wie is hierbij betrokken, en hoe kunnen we hen betrekken?

Aspect, interventie of strategie

Wat kunnen of willen jullie doen om dit aspect te implementeren?

- In hoeverre is X haalbaar in onze onderwijsinstelling?
- Hoe en wanneer kunnen wij X implementeren?
- Hoe kunnen wij X integreren in ons onderwijs? Wat is daarvoor nodig?
- Wie is hierbij betrokken, en hoe kunnen we hen betrekken?

Bijlage C. Stappen als er geen geschikte bronnen zijn

Heb je geen geschikte bronnen kunnen vinden?

Soms spelen er bij onderwijsinstellingen verbetervragen waarover nog geen wetenschappelijk onderzoek gedaan is, of waarover geen sluitend bewijs beschikbaar is. Dat is vervelend, zeker als je in jouw onderwijspraktijk toch een beslissing moet maken of een aanpak moet kiezen. Hier staan stappen beschreven die je zelf kan ondernemen om je vraag te beantwoorden.

Stap 1a. Heb je wel één of meer bronnen gevonden, maar bieden die geen sluitend bewijs? Controleer dan wanneer de bron is geschreven. Is deze ouder dan 3 jaar? Mogelijk is er dan recenter onderzoek gedaan dat wel sluitend bewijs levert. Ga op zoek naar recentere literatuur, volg hierbij de handleiding “Hoe vind ik geschikte literatuur?”

Stap 1b. Het is ook mogelijk om jouw vraag kosteloos aan de Kennisrotonde te stellen. Je krijgt dan een op onderzoek gebaseerd antwoord over wat wel en wat niet werkt. Het antwoord van de Kennisrotonde helpt jou om wetenschappelijk onderbouwde keuzes te maken in de praktijk.

Stap 2. Als stap 1 niet toereikend is, haal dan zelf praktijkervaringen op. Ga na of er andere onderwijsprofessionals zijn die al geprobeerd hebben het probleem aan te pakken. Vraag het na in jouw netwerk of het netwerk van collega’s. Achterhaal wat hun ervaringen zijn, en welke interventies in hun onderwijsinstellingen wel en niet werkten.

Stap 3. Heb je via stap 1 en 2 niet voldoende inzicht gekregen? Doe dan micro-onderzoek. Brainstorm met collega’s over mogelijk geschikte oplossingen, kies er één uit en implementeer die op een kleinschalige en kort-cyclische manier. Ga na wat het resultaat is, en evalueer dit micro-onderzoek: heeft het het gewenste effect? Meer informatie over een dergelijke aanpak vind je in de leiddraad “werken aan onderwijsverbetering”.